

svinjetino nasoljevajo. Mnogi gospodarji še zdaj svinjetino ravno tako nasoljevajo, kakor so jo nasoljevali nekdanji predstari, da namreč meso samo s suho soljo ali tudi solitrom potrosijo in vtorejo in za tim meso v kako posodo vložijo. To delo je sila težavno in mudno, ker se mora meso dolg čas prelagati in poljivati in pri vsem tem, ne premoči nasol mesa skoz in skoz in se zatoraj lahko pokvari. Če pa se po tem načinu meso nasoli, kterega tukaj priporočamo obljuje soljena voda meso od vseh strani (ker se meso celo v njo vložijo) in vsak lahko zastopi, da je tako nasoljenje ne samo lahko, temoč tudi zelo koristno, ker soljena voda premoči meso skoz in skoz in meso se ne more pokvariti in pokončavajo se tudi trihine, če bi v mesu bile. Tako nasoljeno meso se lahko mnogo let celo dobro ohrani, in kar še je tudi nekaj vredno, dobi mnogo boljši okus. V Angleški, Belgiji, Berolinu, Vratislavi itd. je to že dolgo znano in se ravna tako-le:

Za cent mesa nasoliti se vzeme.

7 fantov 15 lotov kuhinske soli

— " 11 " solitra

— " 7 $\frac{1}{2}$ " sladkora (cukra) kandisa

in 27 pintov vode.

Ta zmes se mora močno in tako dolgo kuhati, dokler na kuhajoči se zmesi ne plava črsto jajce. Ko se ta juha popolnoma razhladi se meso v njo vložijo in tako obteži da juha za dva palea čez meso stopi. Poprej, ko se meso v juho vložijo in kedar se iz nje vzeme in poprej, ko se v dim obesi, se mora 1 — 2 dni na hladnem, suhem in vetrovnem mestu obeseno dobro posušiti.

Dobro je, če se ta slana voda nekoliko dni prej, ko se rabi, napravi. V soljeni juhi morajo ležati pleča 4—5 tednov, slanina (špeh) 4 tedne, rebra in drugo meso 2—3 tedne ali prav za prav tako dolgo, dokler meša popolnoma rudeča ne postane.

Ta slana voda je, če se več ne rabi naj boljši gnoj za špargeljeve grede, mora se vendar prej ko se rabi, z vodo zmešati.

P. L.

Redovitost krompirja.

Nekemu vrtnarju je bil poslan po pošti iz početka marea jeden krompir, o katerem je pošiljavec pisal, da ga je dobil izraven iz Aleksandrije, in da ima vse lastnosti dobrega krompirja. Vrtnar je taki začel z njim po vrtnarskem do tega ravnati, da dobi od njega kolikor naj več mogoče krompirčekov za saditev, in že iz početka maja jih je dobil 2301 ktere je taki na prostem v dobro zemljo zasadil. 14. oktobra je krompir popolnoma dozorel in ko so ga izkopali, so dobili blizo 2 vagana lepega krompirja, med kterim so neki gomolji bili debelejši od moške pesti.

Domače stvari.

Ptiče in krte moramo varovati. — Ptiči in krte požerejo mnogo mrčesa, to je gotovo vsakemu znano. Da vendar mrčes p. ogriči, gosenic, črvi itd. zelo mnogo kvara dela je tudi vsakemu kmetovavcu znano, noben vendar ne misli, da bi toliko kvara napravili, kolikor ga v resnici storijo. Rajta se z veščino samo to, kar se vidi, ne vendar tudi ono, kar se ne vidi. V novejših časih se je vendar kvar, kterega mrčes dela, tančneje prerajtavati začel, in glej, pokazale se so strašne številke. — Kolonski časnik piše, da so zvendenci v ti stvari cenili kvar v malem Apenburškem okraju, kterega so tako napravili ogriči leta 1866, na 185.000 tolarjev (tolar velja 1 fl. 50 kr.); v srenji Lüdweilerski pri Tridentu na 40.000 tolarjev, in v treh okrogih knjezovine Halberstadtske celo na 1.433.000 tolarjev. Celo jednake številke kvara so se tudi izrajtale v 50 drugih okrogih. — To bi morali oni dobro premisliti, kteri tako marljivo in nevsmiljeno krte in uboge ptičice lovijo in umarjajo. O tem so že časniki mnogo pisali in umni gospodarji govorili, ali dozdej še v mnogih krajih brez vsakega vspaha. — Kedaj se bodo vendar naši kmetje prepričali, da so te živalice njihove naj vekše dobrotnice?!

Hasek krtov. — Kar se tiče velikega haska krtov za gospodarje, je sporočil Weber iz Ciriha sledeče: On je preiskaval želodce 15 krtov, kteri so bili v različnih krajih vlovljeni in v nobenem ni našel niti želišča niti korenja, temoč same živalske ostanke. Weber je zaprl nekatere krte v neko skrinjo, ktera je bila s prstjo napolnjena in zdelomo s rušo (trato) pokrita. Posledek je bil ta, da sta v deveterih dnevih dva krta požrla 341 ostudnikov (Käferlarven) 123 zeme-

ljskih črvov, 25 gosenic in edno celo miš, ktero je živo v skrinjo spustil. Če je jima dal surovega mesa s zeliščem zmešanega, sta požrla samo meso, ko pa je jima, dal samo želišče in korenje, sta v kratkem glada pocrkala. Weber je izrajtal, da dva krta v jednom letu požereta 20.000 črvov. — Ne moremo zatoraj zadosti kmetovavcem priporočati, da naj krte, kot velike svoje dobrotnike varujejo.

O sejanju ovs. Gorski oves v dolinah sejati je zato koristno, ker se drač ali plevelj s tem odpravi, gorski drač namreč v dolinah ne raste.

J. Ž.

Boj soper zakon, šole in konkordat.

Na cedilo djal.

Branko - Čuš.

(Dalje.)

3. Od kod pa je ta civilni zakon? Kdor misli, da je v g. dr. Mühlfeldovi glavi prvič zrastel, se moti. „Zaplotnemu zakonu“ je lepa Francoska mati, oče mu je neverstvo, ktero je pred 100 leti ondi razsajalo in v grozni prekueiji končalo. Pač bi se naj vsak previdni Avstrijan za ušesi popraskal in nekoliko premislil, kedar se mu hoče postava dati, ktera je izposojena od takih ljudi. Nastala je ondi kmalu huda zmešnjava v zakonskih rečeh. Marsikteri je bil 5 po 6 krat zaporedoma oženjen, akoravno so vse žene živele. Poslednjič je posvetna oblast bila primorana nerazvezljivost zakona ukazati. Moj Bog! nerazvezljivost zakona je od nekdanj katoliška misel, in zato so Francozi soper morali poprijeti, kar so poprej nespametno zavrgli. Enako bi se znalo zgoditi pri nas.

4. Kaj je k temu reči, kaj storiti? Neki možicelj, ovači moj prijatelj, je vpil: „Slava Mühlfeldu — zdaj ne bo treba fajmeštrm toliko plačevati, zdaj se bomo zelo „fal ženili!“ Počkaj! Kdo je stareji: katoliška crkev ali Mühlfeld? Rečeš: crkev. Dobro; pa vedi, da bode crkev dolgo, dolgo preživela še Mühlfelda in njegov civilni zakon, in tudi tebe možicelj. Iz tega pa sledi, da bo crkvena zakonska postava vedno ostala. Sledi dalje, da bodo kristjani vedno se v crkvi oklicevali in poročevali; zakaj med kristjani je zakon zakrament, in brez zakramenta ni zakon. Če tedaj tisti, ktere je župan poročil, se ne bodo hotli tudi v crkvi poročiti dati, niso nikdar zakonski, ampak očitni grešniki, in jih zakon je divji zakon. Ljudje bodo imeli potem tudi plačila in več potov, kakor poprej; razun, če bo posvetna gosposka zastoj in brez štampelnov svoje opravljala. No, to pa ti bodi. Kakova dobrota bi tedaj bil ta novi zakon? Bil bi takov zakon sicer veljaven pred posvetno oblastjo; — pa druga je pred crkvijo, pred vestjo, pred Bogom. In nikakor ni dvomiti, da bodo previdni kristjani tudi za naprej crkvene postave zastran zakona spolnovali že zato, ker njim nerazvezljivosti zakona nihče drugi na celem svetu ne zamore zagotoviti. Ali kaj bi ti oča rekel, ki imaš pridno hčerko, pa bi prišel prihodnji zet in bi prilično tako govoril: „Ljubi oče! meni se dopade vaša Mica, jaz jo vzemen za ženo, toda s fajmeštrm nečem nič opraviti imeti; ženim se po civilno!“ Ali bi te ovaki snubač ne žalil, in pošteni tvoji hčeri sramote ne delal? Po pravici bi mu jo odrekel.

In da bi zares zakon po novemu kopitu sklenen pri marsikterih le kratko trpel, si lahko že za naprej izrajtamo, ako pomislimo, da ravno taki lahkomišljeni ženini in neveste, kterim bi civilni zakon dosti dober bil, si ne bodo veliko drug drugemu prizanašali, ampak bo hitro med njimi rays in kavs, ker bo menjkalo milosti in blagoslova od zgoraj. Že zdaj se razdraženi zakonski včas težavno spravijo, kaj še le bo, kedar bo po postavi dopuščeno, zavolj razprtije se ločiti in zopet dalej snubiti?! V naglici se brž reče „ni mi prestat več?“ in ako se to trikrat pred posvetno gosposko stori, sme se zakon razdreti, rekši: V sled §. x je zakon med Baláževim Brckom in Grenkovej Grčkoj razločen. Z otroki in s premoženjem se imata deliti. Vsaki se sme zopet ženiti ali možiti, ako mu je drago.“

Kaj pa bo z ubogimi otroki, kaj s kristijansko odrejo? Zares, človeku se dozdeva, da kaj takega pri nas ni mogoče. Pa pri nas se je že marsikaj zgodilo, česar se nihče poprej nadjal ni. — Kristijanski zakon (nerazvezljiv) je naj boljša podlaga rodbinski sreči, to pričujo vsa stoletja. Dobro odrejene rodbine so pa podlaga sreči in blagru cele države. Zato se bojim, da po novi zakonski postavi krhajo in odpravljajo soper drugi kamen, na kterem je sreča in blagor Avstriji pozidana. Žali Bog, da se to vjema z našo notrajno

politiko. — Menjšine se šopirijo črez natorne večine. Tudi onih število, kateri bodi si iz kakoršnega koli vzroka civilnega zakona potrebujejo, je vendar le majhno. Menjšina se drzne ogromni večini nekaj za zakon vriniti, česar za zakon nikdar spoznati ne more in ne sme. Tako! in to se reče „prostost vesti“. Sicer še ta postava ni potrjena, — vendar ko bi se to zgodilo, ima gotovo večina katoličanov pravico po postavni poti se upirati, dokler je ne podere. Vsak pa ima pravico tirjati, da ga vlada ne sili pred posvetno oblastjo zakona sklepati, da tedaj crkveni zakon pripoznava.

Gotovo, da bo vojska za kristijansko odrejo v šolah veliko hujša, pa tudi hasnovitejša in te važne reči prihodnjije.

Zgodovinski spominki za prosto slovensko ljudstvo.

Spisal

Davorin Trstenjak.

Slovenska imena vesi, potokov in bregov v gornjem Štajeru v listinah od leta 1174.

Otokar VIII. vojvoda štajerski, kateri je posebno bil da-režljiv do crkev, je sekavskemu štiftu (kloštru) dal hosto za rejo živin pripravno z hribi in planinami vred (sylvam gregibus alendis aptam, cum montuosis et planis). Ta planina se je velela: Trigorole, gotovo popačeno iz: Triglavlje. Ta planina se je tudi velela: Vochorberg to je: Bohor-Bogor-boga Triglava breg. Tudi na dolnjem Štajeru blizu Planine (Montpreis) je breg Bohor.

Da je Bohor-Bogor pričuje ta okolščina, ker se dolina pod Bohorom veli že ponemčena Gotstal to je Gottesthal bogova dolina. V ti dolini je stal veliki dvor za živino imenovan: Oborwiž, od staroslov. besede: obor živinski hlev. Vode, ktere so tekle skoz ta velika posestva so se velele: Trieba, to je trebna voda, Grada in Tue-dinge to je: Tvedinja, Bistrica in Undrima. Slednja beseda je zelo važna, ker se prepričamo, da so tadaj Slovenci glasnik staroslovenski a-o-an-on, kot un izgovarjali. Undrima-Andrima, primeri: Andrica pri Gradcu, iz staroslov. Besede: andra, novoslov: odra, aqua fluctuans voda z močnimi vali tekoča.

Eden travnik se je velel: Gaevaze to je: Govače, travnik, kjer se je goveja živina pasla. Imenuje se pašnik: Vrezen to je: Breze, dalje dolina: Prednot-Predot, dalje pašnik: Pouchschach to je: v pušah, dolina Jelnich, to je: Jelnik, kjer so jele rastle, in hosta: Eisengor, to je železna gora. Eisengor je že pol nemška pol slovenska beseda. (Diplom. Styr. I. 162. 165). V Sekavi so bili regulirani korarje sv. Avguština. Od tega kloštra je dobila ime sekavska (graška) škofija. Sekava pomenja kraj, kjer so hoste posekali, in pozneje njive in travnike napravili. *)

Novičar.

Državni zbor.

V 60. seji državnih poslancev se je bila vnela pravbuda borba med centralisti in dualisti. Na dnevnem redu je namreč bilo sporočilo postavnih osnov, ktere je vlada v posvetovanje predložila posebnemu odboru zastran vredbe denarstvenih razmer z Ogersko. Večina je predlagala, naj se znane postavine osnovne prejmejo, namreč o prineskih skupnih, o državnem dolgu in o kupčijski pogodbi z Madjari. Skene strogi centralist in poročevavec odborove manjšine pravi med drugim tudi: da bi bilo boljše, da bi se bila ta reč vredila a državni zbor se o nji ne bil prašal. Tako bi se bila vsaj mirna vest ohranila. Odposlanci državnega zbora, pogajajoči se z odposlanci madjarskimi niso razumeli važnosti prijetih pogojev; je v obče žalostno, da nimamo takraj Litave takih zastopnikov, kakor Madjari, kateri koristi svoje dežele dobro zastopujejo. Minister, kateri je podpiral državnike ki so ogerskemu kralju svetovali, naj bi ne pripoznal državnega dolga, ki ga je avstrijski cesar naredil, ne grejo (spadajo) na te klopi, ampak na drugo klop. (Na klop obtožencev?) Pri teh

*) Slovenec je bil vsigdar priden gospodar. Lepo štajersko deželo, ktero se opustošili nemški Gothje, Heruli, Markomani, Kvadi pozneje divji Huni in Obri, je Slovenec sopot obdelal, vesi postavil in mesta, in vendar še ga strastni pisavci imenujejo barbara in divjaka, in če se za svoj lep jezik potegne, fanatika. Vredništvo.

besedah je nastalo silno gibanje se po celi zbornici naj večje pa med ministri. Govornik je dalje očital g. Beustu, da se poslužuje disposičnih denarjev k napravljanju javnega mnenja, in da je pridobil domače in tuje časnikarstvo, in da je celo posamezne ude odposlanstva z svojim vplivom si povoljne napravil. Predsednik govornika opomni, da bi se tako ne govorilo več v zbornici, na kar mu govornik odgovori, da posvaritve po svojih mislih ne zaslužuje. Na to je prijel g. Beust besedo in skušal pobijati Skeneovo očitanje, z čim se je 60. seja končala. V 61. se je o poravnanju v denarstvenem oziru z Madjari dalje besedovalo. Ravno tako v 62. seji, v kateri se je postava o prineskih kraljevstev in dežel takraj Litave od večine državnega zbora prišla. Cislajtanija bode tedaj res 70% plačevala.

— Za Skeneov nasvet je Slovenskih poslancev glasoval: Grof Barbo, Črne, Lipold in Toman; ostali pa tedaj za vladin predlog.

„Vidov dan“ piše: Stari in novi svet se bojuje za narodno enakopravnost. Srbi bodo tudi v tem častno in slavno svoje poslanstvo spolnili.

— Iz „Banske Bistrice“ (Neusohl) se piše v „Zukunft“: Dobro bi bilo ponoviti, da se v Ogerski posebno slovenski narodni duhovni zlo preganjajo, ker ti so voditelji ljudstvu. Z ravnateljem Čulenom se je začelo, ko so ga v Levoko prestavili; pol-leta kesnej so neki gimnazialski profesorji in potem pa Sasinek službe zgubili. G. Zajmus ni bil potrjen za kateketa, Chrastek, kateri je bil 17 let profesor, niti ni dobil fare. — Tako se pri nas silno nastopa proti duhovnim, samo da bi postali magjaroni. — Izvrsten pedagog, gospod F. Mrazek je bil potem, ko je više deset let mnogo izvrstnih učiteljev izučil, velikosrčno o službo djan in sicer zato — ker je bil — tujec. Jegova domovina Morava, je odgnanega hvaležna prišla in mu dala jednako službo, kojo je imel prej. Na njegovo mesto pa je imenovan neki Brezanoczi, o katerem se pravi, da celo ni pedagog. Zakaj bi to tudi potrebno bilo? Saj je prek in prek zadosti, če novi učitelj le same magjarone izučuje!

— Kakor se glasi sta narodna dvorna svetovavca dalmatinsko-hrvaško slavonske dvorne kancelarije gg. Utješeno-vič in Milič, ktera je Ranch ob službo spravil, spet dobila državne službe.

— Iz glasov, kateri so zastran volitev v deželni zbor, dozdej došli iz Hrvaške, se kaže, da bode pri zdajnih volitvah madjaronska stranka narodno prekosila; pa temu se celo ni čuditi, saj Hrvati volijo zdaj v onih istih okolščinah, v kterih so volili zadnjokrat Čehi in Slovenci kranjski.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Vara-		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	5	80	6	35	5	50	5	50
Rži	8	80	4	20	3	70	3	70
Ječmena	2	80	—	—	—	—	—	—
Ovsa	1	80	2	—	1	50	1	50
Turšice (kuruze) vagan	2	80	3	25	3	—	3	—
Ajde	2	80	3	—	2	55	—	—
Prosa	3	—	5	20	5	60	2	50
Krompirja	1	30	1	25	—	—	—	—
Govedine funt	—	18	—	24	—	25	—	25
Teletine	—	24	—	26	—	25	—	26
Svinjetine črsteve funt	—	20	—	26	—	26	—	26
Drv 86" trdih seženj (Klafter)	9	—	10	—	10	—	10	—
" 18" "	—	—	5	35	—	—	—	—
" 36" mehkih "	6	—	—	—	8	—	8	—
" 18" "	—	—	3	60	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	40	—	55	—	45
" mehkega "	—	60	—	30	—	44	—	—
Sena cent	1	40	1	30	1	—	1	—
Slame cent v šopah	1	20	1	10	—	90	—	65
" za steljo	—	80	—	80	—	70	—	45
Slanine (špeha) cent	42	—	33	—	—	—	—	—
Jajec, tri za	—	10	—	10	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 76 kr. a. v.

Ažijo srebra 119.25.

Narodno drž. posojilo 65.10.

Loterijine srečke.

V Gradcu 14. decembra 1867: **3 54 44 79 58**

Prihodnje srečkanje je 28. decembra 1867.

V Trstu 11. decembra 1867: **80 40 10 46 64**

Prihodnje srečkanje je 21. decembra 1867.